

Velkomin(n) í samræmt könnunarpróf í íslensku fyrir 4. bekk 2017

Vinsamlegast svaraðu spurningunum eftir bestu getu. Þú getur fylgst með próftímanum efst í hægra horni prófheftisins. Athugaðu að prófið lokast sjálfkrafa að próftíma loknum.

Próftíminn er 1 klukkustund og 10 mínútur.

Gangi þér vel.

Lesskilningur 1

„Váá,“ sagði Neó en greip svo fyrir munn sér og leit í kringum sig. Allt var hljótt og kyrrt, enginn hafði orðið var við hróp hans. Gott!

Neó gekk að stóra kíkinum og leit í hann. Allir voru sofandi í geimskipinu eins og vera bar. Ó, hvað Neó langaði til að komast til Jarðarinnar.

Geimverur máttu aðeins heimsækja Venus og Mars en ekki Jörðina.

Þegar Neó spurði hvers vegna var svarið: „Við megum ekki brjóta lögmálin. Ef við gerum það missum við kraftinn.“

Neó hafði velt þessu lengi fyrir sér en trúði því ekki. Hann gat ekki skilið öll þessi lög og reglur. Það hlaut að vera í lagi að fara til Jarðarinnar og þangað ætlaði hann núna.

Neó fór í geimbúninginn sinn.

Nú var ljós á öllum tökkum búningsins. Gula takkann notaði hann til að beygja til vinstri, græna til hægri, þann fjólubláa til að fara aftur á bak og þann rauða beint áfram.

Hann ýtti á bláa takkann þegar hann vildi fara upp en þann brúna til að fara niður.

Neó opnaði hljóðlega dyrnar aftan á geimfarinu og sveif út.

Gleði gagntók hann þegar hann þaut áfram í geimnum og virti fyrir sér allar stjörnurnar. Þegar hann nálgast Jörðina ákvað hann að lenda á grænleitu flötu svæði.

Hann fór á stjá og nálgast brátt stað þar sem margar
litskrúður verur voru að sparka einhverju hnöttóttu á milli sín.

Í sömu svifum nálgast stór loðin vera Neó úr annarri átt. Veran
gaf frá sér hátt og hvelld undarlegt hljóð. Löng hár hengu úr
afturhluta verunnar. Neó varð ofsahræddur og ýtti í skyndi á bláa
takkann á geimbúningnum sínum en ekkert gerðist.

Æ, var hann að missa kraftinn?

Hræddur þaut Neó inn á græna svæðið sem hann hafði áður lent
á. Hann ýtti á alla takkana á búningi sínum en ekkert gerðist.

Hvað átti hann til bragðs að taka?

Neó sneri sér í sífellu í hringi til hægri og vinstri.

Allt í einu mundi hann eftir neyðartakkanum á hjálminum.

Ekki verður með orðum lýst létti Neós þegar tvær geimverur
birtust skömmu síðar og fluttu hann með sér til geimskipsins hátt í
himinhvolfinu.

**1. Af hverju fannst Neó gott að enginn heyrði þegar
hann hrópaði í geimskipinu?**

- A. Hann átti ekki að nota orðið „vá“.
- B. Hann mátti ekki hafa hátt á kvöldin.
- C. Hann var að brjóta af sér.
- D. Hann var að flýta sér.

2. Neó mátti ekki fara til Jarðarinnar því að ? .

- A. allir voru sofandi í geimskipinu
- B. hann átti ekki að brjóta lögin
- C. Jörðin var lengra í burtu en Mars
- D. þá fengi hann meiri kraft

3. Hvar ætli Neó hafi lent?

- A. á engi
- B. á fjalli
- C. á götu
- D. í skógi

4. Hvað ætli verurnar sem Neó sá, hafi verið að gera?

- A. Þær voru í fótbolta.
- B. Þær voru í handbolta.
- C. Þær voru í hornabolta.
- D. Þær voru í körfubolta.

5. Hvernig er líklegast að tekið verði á móti Neó þegar hann kemur til baka?

- A. Hann fær áminningu.
- B. Hann fær hlýjar móttökur.
- C. Hann fær nýjan geimbúning.
- D. Hann verður látinn eiga sig.

Málnotkun 1

6. Merktu við orðið sem við segjum þeir um.

- A. bretti
- B. hjól
- C. skautar
- D. skíði

7. Ósköp er drengurinn móður.

Hvað merkir að vera móður?

- A. andstuttur
- B. blautur
- C. hávær
- D. óhreinn

8. Hvaða orð færðu ef þú setur saman orðin klettur og sylla?

- A. klettarsylla
- B. klettasylla
- C. klettnasylla
- D. klettssylla

Lesskilningur 2

Fúli fór eldsnemma á fætur og ég elti hann fram. Hann fór beint út í geymslu og náði í alla hjólalása sem hann átti. Svo kom hann inn og við fórum saman fram í eldhús. Þar horfði ég á hann læsa öllum skápum vel og vandlega.

Hann klappaði mér á kollinn svo ég kreisti aftur augun því mér fannst mjög óþægilegt að fá klapp á kollinn. Það finnst öllum. Samt er alltaf verið að klappa hundum og krílum á kollinn.

Fúli var ánægður með sig. Hann glotti og hnippti í mig.

– Sjáðu, félagi, nú getur þú ekki komist í skápana nema þú kunnir talnaröðina á hjólalásunum. Og þú kannt hana ekki. Ónei, sagði hann rogginn.

Ég dillaði dindlinum til samþykkis. Mér fannst gaman að sjá Fúla svona ánægðan.

– Eða hvað, sagði hann svo við Bestu þegar þau voru komin út. Heldurðu að hann kunni talnaröðina á lásunum?

– Auðvitað ekki, svaraði Besta hlæjandi.

Þar með voru þau farin en nú vissi ég að þau mundu koma aftur. Þau gerðu það alltaf. Ég vissi líka að mér myndi leiðast. Ég gólaði dálítið en enginn kom. Þá reyndi ég að opna skápana en það gekk ekki. Hjólalásarnir sáu til þess. Ég ráfaði um og skimaði. Eitthvað hlyti ég að geta fundið mér til skemmtunar.

Þegar kvöldi komu Fúli og Besta heim. Ég vaknaði við hljóðið í bílnum og heyrði í þeim við útihurðina. Fúli taldi upp að tíu á meðan ég heyrði Bestu mína hringla lyklunum við skráargatið.

Ég beið spenntur fast upp við dyrnar. Ó, hvað það yrði gaman að sjá þau. Ég var búinn að vera svo ógurlega lengi aleinn. Þau opnuðu dyrnar varlega. Ég galti eins hátt og ég gat, stökk hæð mína, sneri mér í hringi, elti á mér dindilinn og gólaði! Ég réð alls ekki við mig. Allt í kringum mig snjóaði hvítum flygsum. Loftið var á hreyfingu og ég hoppaði hæð mína og glefsaði út í loftið til að grípa flygsurnar.

Fúli veifaði hendinni til og frá og blés frá sér.

– Hvað er þetta? tautaði hann örmagna og lét sig falla ofan í sófann svo agnarsmáar hvítar fjaðrir þyrluðust upp allt í kringum hann.

Nú áttaði ég mig á að hann var leiður. Ég hafði gert eitthvað slæmt. Fúli þurfti ekkert að æsa sig. Ég skellti bara stubbnum niður að fótum, lagði aftur eyrun og dreif mig í hundakörfuna. Besta kom út úr svefnherberginu með tvo tóma taupoka.

– Þetta VORU koddarnir okkar, sagði hún rólega.

Koddar, hugsaði ég. Heita þessir haugar sem ég var að slást við, koddar?

– Ég get þetta ekki! andvarpaði Fúli og lokaði augunum.

– Hvaða vitleysa, sagði Besta mín og brosti.

– Hann er bara lítill ennþá. Þetta eldist af honum.

Ég horfði á þau til skiptis og fann hvað mér þótti ógurlega vænt um þau. Mikið var gott að fá þau heim.

*(Kristín Helga Gunnarsdóttir, 2012,
Grímsævintýri – Ævisaga hunds)*

9. Af hverju fór Fúli eldsnemma á fætur?

- A. Hann var mikill morgunhani.
- B. Hann þurfti að leita að hjólalásunum.
- C. Hann ætlaði að læsa skápunum.

10. Hvernig sýndi hundurinn gleði sína?

- A. Hann galti hástöfum.
- B. Hann veifaði skottinu.
- C. Hann velti sér á gólfinu.

11. Þegar Besta og Fúli voru farin varð hundurinn ? .

- A. einmana
- B. eirðarlaus
- C. forvitinn

12. „Ég ráfaði um og skimaði.“

Hvað þýðir undirstrikaða orðið?

- A. horfði
- B. lagðist
- C. þefaði

13. Hvernig vissi hundurinn hverjir voru að koma heim?

- A. Fólkið kom alltaf heim á sama tíma.
- B. Hann fann lyktina af fólkinu langa leið.
- C. Hann tengdi ákveðin hljóð við komu fólksins.

14. Þegar Besta og Fúli komu heim ? .

- A. fékk hundurinn matinn sinn
- B. missti hundurinn stjórn á sér
- C. snáfaði hundurinn í körfuna sína

15. Hvers vegna var Fúli örmagna?

- A. Hann hafði verið svo lengi í vinnunni.
- B. Hann var að gefast upp á hundinum.
- C. Hann vissi að Besta vildi losna við hundinn.

16. Á meðan Besta og Fúli voru að heiman hafði hundurinn ? .

- A. beðið rólegur
- B. legið í körfunni
- C. nagað koddana

17. Hvað átti að eldast af hundinum?

- A. galtið
- B. hoppin
- C. lætin

18. Hver er Fúli í sögunni?

- A. hundurinn
- B. karlinn
- C. konan

Málnotkun 2

19. „Þau opnuðu dyrnar varlega.“

Hvar er orðunum raðað rétt í stafrófsröð?

- A. dyrnar – opnuðu – varlega – þau
- B. dyrnar – varlega – opnuðu – þau
- C. opnuðu – dyrnar – þau – varlega
- D. varlega – opnuðu – dyrnar – þau

20. „Hundinum fannst óbægilegt að fá klapp á kollinn.“

Hvert þessara orða er andheiti undirstrikaða orðsins?

Andheiti eru orð sem hafa gagnstæða merkingu (dæmi: ljós – myrkur).

- A. kitlandi
- B. notalegt
- C. spennandi
- D. vandræðalegt

21. Hundinum þykir ? um Fúla og Bestu en um hundakörfuna.

- A. vænara
- B. vænna
- C. vænst
- D. vænt

Lesskilningur 3

Hildur hefur aldrei séð eins mikið af berjum. Krækiberjalyngið er svart, krækiberin finnast henni best. Mamma ténir bláber, af þeim er meira en nóg. Þau höfðu tekið á leigu sumarbústað til að vera í um helgina. Það er frábært. Litirnir í náttúrunni eru fallegir, rauðir, gulir og grænir.

Stundum þegar Hildur sér eitthvað fallegt og líður svona vel verður hún skritin innan í sér eins og lítil fiðrildi fljúgi þar um. Krækiberin eru svo stór að það er hreint ótrúlegt. Hún hámar þau í sig milli þess sem hún ténir í fötuna. „Rosalega geta ber verið góð,“ segir hún.

„Í gamla daga máttu börn helst ekki borða ber,“ segir mamma „af því það var sagt að berin ætu innan úr börnunum.“ Hildur hefur aldrei heyrt annað eins rugl. „Fólk hélt að börn yrðu svöng af því að borða berin.“

„Mamma trúir þú því að huldufólk sé til?“

„Huldufólk?“ segir mamma dreymin og sest á stein við lyngið. „Ég veit ekki, ég held þetta séu aðallega þjóðsögur sem fólk hafði gaman af.“

„Kristín í mínum bekk segir að afi hennar eigi mynd af álfi, litlum skrítnum karli með röndóttu skotthúfu fyrir neðan stóran stein sem hann var að taka mynd af.“

Hildur horfir upp til grjótskriðunnar í fjallinu fyrir ofan þær. „Gæti það ekki verið satt?“ [...]

Hildur hefði getað svarið að hún sá rétt í því eitthvað hreyfast á bak við stóran stein skammt frá þeim. „Það hreyfðist eitthvað á

bak við stóra steininn þarna niður frá!“ Þær litu í áttina að steininum. [...]

Hildur fyllir lúku af berjum og treður upp í sig. „Búhhh!“ segir einhver. Hildur hrekkur í kút, hún stekkur á fætur og kastar berjafötunni frá sér. Þá er það pabbi sem stendur þarna eins og álfur út úr hól.

„Brá þér svona Hildur mín? Það var nú ekki ætlunin að hrekkja þig alveg svona mikið. Komdu ég skal hjálpa þér að tína í fötuna aftur.“

Fatan liggur á hliðinni og öll berin á jörðinni. Hildur verður öskureið. Mamma hlær. „Hún hélt þú værir álfur, Gunnar minn, ég hefði nú frekar veðjað á jólasvein.“

„Fyrirgefðu, Hildur mín, ég ákvað bara að tölta til ykkar eftir fegurðarblundinn og koma ykkur á óvart.“ [...]

„Pabbi, trúir þú á huldufólk?“

„Nei, það held ég alls ekki,“ segir pabbi með áherslu „en ég hef heyrt margar sögur af fólki sem telur sig hafa séð eitthvað. Gamla konan sem ég var hjá í sveit sagðist einu sinni hafa séð álfa dansa á ísilagðri tjörn fyrir neðan bæinn á tungskinsbjartri nóttu. Í gamla daga var svo lítið við að vera,“ bætti pabbi við „að ímyndunaraflið hefur kannski verið frjórra hjá fólki þá en núna.“

„Kannski hefur það líka verið fátæktin,“ bætti mamma við.

„Fólkið hefur viljað trúa því að til væri vel klætt og ríkulega búið fólk í næsta hól, það hefur gefið fólki von um betra líf.“

Þau nálgast bústaðinn. Hildur lítur í átt til fjallsins. Mamma hafði sagt að margt byggji í steininum. Hver veit?

(Sigrún Oddsdóttir, 1997,
Vinabönd)

22. Fjölskyldan var í sumarbústað í ___?

- A. heila viku
- B. nokkra daga
- C. næstum mánuð

23. Hvað gerist þegar Hildur skynjar eitthvað fallett?

- A. Hún finnur til vellíðunar.
- B. Hún fær í magann.
- C. Hún sér flugur og fiðrildi.
- D. Hún verður áhyggjufull.

24. Börnum var bannað að borða ber í gamla daga af því að fólk hélt að þau yrðu ___?

- A. fárveik af því
- B. hungruð af því
- C. syfjuð af því

25. Hver átti mynd af álfi?

- A. afi vinkonu Hildar
- B. Kristín í Hildar bekk
- C. mamma Hildar

26. Hildi varð bilt við þegar ___?

- A. álfur kom undan stóra steininum
- B. hún missti berjafötuna sína
- C. pabbi hennar kom allt í einu

27. Af hverju reiddist Hildur?

- A. Hún hélt að pabbinn væri álfur.
- B. Hún missti berin sín úr fötunni.
- C. Mamma hennar trúði henni ekki.

**28. „Nei, það held ég alls ekki,“ segir pabbi með áherslu
„en ég hef heyrt margar sögur af fólki sem telur sig hafa séð eitthvað.“**

Að segja eitthvað „með áherslu“ er að ____ .

- A. hvísla lágum rómi
- B. segja eitthvað í gríni
- C. tala af ákveðni

29. Gamla konan hafði séð álfa dansa um ____ .

- A. haust
- B. sumar
- C. vetur

**30. Skýring mömmu á huldufólki var sú
að fólk í gamla daga ____ .**

- A. varð svo oft fyrir vonbrigðum í lífinu
- B. vildi fá að taka þátt í heimi álfanna
- C. ímyndaði sér betri heim

31. Hverju er Hildur að velta fyrir sér í lok kaflans?

- A. Hve fjallið er fallett.
- B. Hvort álfar séu til.
- C. Hvort mamma hennar sé trúuð.

Lesskilningur 4

Evrópumenn töldu lengi vel að Evrópa væri miðja alheimsins og jafnvel að aðrar heimsálfur en Evrópa, Afríka og Asía væru ekki til auk þess sem þeir héldu að jörðin væri flöt eins og pönnukaka. Mikið var um verslun milli landsvæða og oft um langan veg að fara.

Vegna stríðsátaka þurfti hins vegar að finna aðra leið fyrir dýrmætan varning eins og krydd og silki frá Austurlöndum fjær til Evrópu. Þess vegna héldu verslunarskip í langa leiðangra. Kristófer Kóлумbus ætlaði sér að finna siglingaleið til Indlands, en hún byggðist á þeirri trú að jörðin væri kringlótt.

Hann fékk áheyrn hjá drotningu Spánar, Ísabellu af Kastilíu, og bað hana um að fjármagna ferðina. Hún tók treglega í beiðni hans en ákvað loks að slá til. Hann lagði af stað á þremur skipum frá spænska hafnarbænum Palos. Eftir um tveggja mánaða siglingu tók hann land á eyju í Mexíkó-flóa og skírði hana San Salvador. Þetta gerðist 12. október 1492 og taldi hann þá að siglingaleiðin til Indlands væri fundin.

Kóлумbus var þess fullviss að hann hefði komist til Indlands og fór í fleiri leiðangra til þess að staðfesta það. En vegna þessa misskilnings Kóлумbusar voru frumbyggjar Ameríku nefndir Indíánar, sem þýðir íbúar Indlands. En frumbyggjar eru þeir kallaðir sem bjuggu í landinu áður en Evrópubúar komu þangað.

Kóлумbus lést áður en hann komst að því að hann hefði fundið nýtt land en ekki siglingaleiðina til Indlands.

Það var hins vegar Amerigo Vespucci, sem áttaði sig á því að þetta var ekki Indland, heldur áður óþekkt heimsálfa. Nýja heimsálfan var skírð Ameríka honum til heiðurs.

Þeir Kólabus og Vespucci voru þó ekki fyrstir Evrópumanna til að nema þarna land. Því sögur herma að fimm hundruð árum áður en Kólabus var á ferð í Ameríku, hafi Leifur heppni komið þangað og nefnt landið Vínland hið góða. Hann sigldi hins vegar á brott og Ameríka féll í gleyskunnar dá.

Sá sem fann sjóleiðina til Indlands (sem Kólabus hélt að hann hefði fundið) var maður að nafni Vasco da Gama. Þar með færðust mörk hins þekkta heims og tími siglinga og landvinninga fór í hönd.

(Úr: Saga mannkyns, 1994)

32. Hvers vegna þurfti að finna nýja leið til Austurlanda?

- A. Gamla leiðin var of löng.
- B. Ísabella drottning bað um það.
- C. Stríð geisaði á gömlu leiðinni.

33. Til hvers fóru Evrópumenn í langar ferðir á tímum Kólabusar?

- A. Til að flytja vörur til Evrópu.
- B. Til að prófa nýju skipin sín.
- C. Þeir þekktu ekki stystu leiðina.

34. Hugmynd Kólabusar um nýja leið byggðist á ____ .

- A. frásögnum frægra ferðalanga
- B. kenningum um lögun jarðarinnar
- C. löngun hans til að breyta til

35. Í hvaða tilgangi fór Kólabus á fund drottningar?

- A. Hann vildi segja henni frá ferðinni.
- B. Hún hafði lýst áhuga á að slást í förina.
- C. Til að biðja hana um að styrkja ferðina.

36. Frá hvaða landi lagði Kólabus af stað í leiðangurinn?

- A. Indlandi
- B. Mexíkó
- C. Spáni

37. Frumbyggjar Ameríku nefnast indíánar ____ .

- A. eftir þeim sem fann landið
- B. til heiðurs Kólabusi
- C. vegna misskilnings Kólabusar

38. Kólabus taldi sig hafa ____ .

- A. fundið nýja heimsálfu
- B. komist til Indlands
- C. uppgötvað nýja frumbyggja

39. Hvað var það sem Vespucci áttaði sig á að hefði fundist?

- A. ný heimsálfa
- B. ný siglingaleið til Indlands
- C. nýir frumbyggjar

40. Hver komst fyrstur sjóleiðina til Indlands?

- A. Amerigo Vespucci
- B. Kristófer Kólumbus
- C. Vasco da Gama

41. Textinn segir frá því hvernig menn ___ Ameríku.

- A. bjuggu í
- B. ferðuðust til
- C. fundu

Málnotkun 3

42. „... heldur áður óþekkt heimsálfa.“

Orðið heimsálfa er samsett úr orðunum ___ .

- A. heima og álfa
- B. heimar og álfa
- C. heimir og álfa
- D. heimur og álfa

43. Ég fór til ___ .

- A. Jóna Björk
- B. Jónu Bjarkar
- C. Jónu Björk
- D. Jónu Björku

44. Þú segir tíðindi.

Finndu samheiti við undirstrikaða orðið.

(Samheiti eru orð sem hafa sömu merkingu (dæmi faðir – pabbi).)

- A. brandara
- B. fréttir
- C. ósatt
- D. sögur

45. Andheiti orðsins sléttur er ? .

(Andheiti eru orð sem hafa gagnstæða merkingu (dæmi: ljós – myrkur).)

- A. hávaxinn
- B. hlýðinn
- C. hrjúfur
- D. sniðinn